

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการแบบจีน เป็นแนวคิดที่มีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นที่คาดกันว่าภายในระยะเวลาอีกไม่เกิน 20 ปี จีนจะกลายเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอันดับหนึ่งของโลกแซงหน้าสหรัฐอเมริกา (Thrope, 2001:24) ปัจจุบันจีนกำลังเจริญแบบก้าวกระโดดในทุก ๆ ด้าน จนอาจกล่าวได้ว่าการจัดการแบบจีนและการเรียนภาษาจีนเป็นสิ่งที่ผู้คนทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ เปรียบเสมือนกับความนิยมวัฒนธรรมญี่ปุ่นในเวลาที่ผ่านมานี้ไม่นาน

สิ่งสำคัญยิ่งที่การจัดการแบบจีนเป็นที่น่าสนใจก็คือการที่คนจีนหรือคนที่มีเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศต่างๆส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจจนสามารถครอบครองเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าไปอาศัยอยู่ โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งรวมถึงประเทศไทย คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างดี โดยวัฒนธรรมบางอย่างของคนจีนได้กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยอย่างแนบเนียนจนยากที่จะแยกออกจากกัน เนื่องจากคนจีนอพยพเข้ามาอาศัยร่วมพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยเป็นเวลายาวนาน

ประวัติศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าคนไทยและคนจีนติดต่อสัมพันธ์กันมานานนับพันปีตั้งแต่อก่อนสมัยสุโขทัยและได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาอย่างไม่ขาดสายด้วยความราบรื่น ชาวจีนจึงเป็นคนต่างชาติที่คนไทยคุ้นเคย ชาวจีนจำนวนมากได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งคนจีนเหล่านี้มีบทบาททางเศรษฐกิจไทยตั้งแต่การเป็นกรรมกร แรงงานฝีมือ เกษตรกร เจ้าภาษีนายอากร ซึ่งต่อมาบุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองจนกลายเป็นนายทุนในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของไทย (ศุภรัตน์, 2543 : 24 - 25)

ปัจจุบันการทำธุรกิจระหว่างไทยและจีน ได้เพิ่มปริมาณขึ้นเนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้า อย่างไรก็ตามการจัดการแบบจีนก็ยังคงเป็นปริศนาสำหรับคนไทยส่วนใหญ่ นักวิชาการจำนวนมากที่ศึกษาเรื่องจีนต่างก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าการจัดการแบบจีนที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร การศึกษาส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเฉพาะตามความสนใจของผู้ที่ทำการศึกษา ต่างจากการจัดการแบบญี่ปุ่นไทย หรือตะวันตกที่มีหลักการที่ค่อนข้างชัดเจน เพราะทุกคนต่าง ทราบดีว่าการทำธุรกิจกับคนจีน

ไม่ใช่เรื่องง่าย จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อ “รู้เขา รู้เรา ร้อยรบมิพ่าย ไม่รู้เขาไม่รู้เรา ทุกรบจักพ่าย” ดังคำกล่าวของท่านซุนวู

จีนเป็นอู่อารยธรรมของโลกที่สำคัญมานานกว่า 4000ปี แนวคิด ปรัชญาในการดำรงชีวิต การบริหาร การค้า ตลอดจนศิลปวิทยาการต่างๆ กำเนิดมาจากประเทศจีนเป็นจำนวนมาก แม้การจัดการที่เราศึกษาและใช้กันอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นแนวความคิดแบบตะวันตก แต่หากศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่าท่านอริยะบุคคัล เช่น ขงจื้อ ฮั่น เฟยจื้อ และซุนจื้อ ได้วางรากฐานทางการจัดการไว้เมื่อศตวรรษที่ 6 และ 4 ก่อนคริสตกาล ก่อนที่ศาสตร์ทางการจัดการจะถูกสถาปนาขึ้นในประเทศทางตะวันตกเสียด้วยซ้ำ(Murphey, 2003:88)

ความสำเร็จทางธุรกิจของคนจีนโพ้นทะเลในประเทศต่างๆทั่วโลกเป็นประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพของการจัดการแบบจีน จนมีผู้กล่าวว่า ศตวรรษที่ 19 เป็นยุคความเจริญของยุโรป ศตวรรษที่ 20 เป็นของอเมริกา ส่วนศตวรรษที่ 21 จะเป็นของเอเชียทางฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก (Thrope, 2001:25)

เหตุการณ์จำนวนมากแสดงให้เห็นว่าการจัดการแบบตะวันตกไม่สามารถแก้ปัญหาทางธุรกิจที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็ไม่ช่วยก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันเหมือนในอดีต(กอตส์คัล,2547:9-10) องค์การทางธุรกิจจำนวนมากจึงหันมาสนใจการจัดการแบบจีนซึ่งอาจเป็นทางเลือกสำคัญที่ผู้นำองค์กรในประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรของตนได้ในอนาคต

โครงการวิจัยนี้จึงเป็นความพยายามในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการแบบจีนของธุรกิจ ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ โดยเชื่อว่าผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถตอบคำถามหลายประการและช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงระบบการจัดการที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาเรื่องการจัดการแบบจีนในระดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อทราบถึงเงื่อนไขที่ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเชียงใหม่ประสบความสำเร็จทางด้านธุรกิจ
- 2.2 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการธุรกิจแบบจีนของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อทราบความคิดเห็นของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อวิธีการจัดการธุรกิจแบบจีน

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจแบบจีนในจังหวัดเชียงใหม่
- 3.2 ช่วยให้เกิดความรู้ในวิธีการทำธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนได้ดียิ่งขึ้น
- 3.3 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับลักษณะการจัดการแบบจีนในจังหวัดเชียงใหม่กับคนจีนกลุ่มอื่นๆ ได้ในอนาคต
- 3.4 เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ที่สนใจในการนำข้อมูลและหลักการจัดการแบบจีนที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับองค์การของตนได้อย่างเหมาะสม
- 3.5 ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการแบบจีนซึ่งสามารถนำไปพัฒนาศาสตร์ทางการจัดการแบบตะวันออกและการจัดการในมิติต่างๆทางวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา

การศึกษาจะกำหนดในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหางดงและอำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่

4.2 กลุ่มเป้าหมาย [ประชากร(population)]

ประชากร คือ กลุ่มนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกเฉพาะกลุ่มคนจีนที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ จำนวน 30 คน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาของสิ่งที่ศึกษา

การศึกษากระทำโดยการใช้เครื่องมือในการวิจัย-เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศ อายุ ประเภทของธุรกิจและประวัติของกิจการจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการแบบจีน โดยศึกษาถึง

- 2.1 ปรัชญาที่มีผลต่อแนวคิดทางการจัดการ
- 2.2 กลุ่มและระบบเครือข่าย
- 2.3 อิทธิพลจากศาสนาพุทธ ขงจื้อ และเต๋า
- 2.4 ความสัมพันธ์ทางสังคม
- 2.5 การปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการ หมายถึง การทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรขององค์การ การจัดการจึงเป็นการทำหน้าที่ของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ(Daft, 2003 :5)

นักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีน หมายถึง นักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนที่ทำธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีบรรพบุรุษเป็นคนจีนและคนจีนที่เกิดในประเทศจีนแต่ได้โอนสัญชาติเป็นคนไทย

ความสำเร็จทางธุรกิจ หมายถึง องค์ประกอบ 4 ประการ(balanced Scorecard) ที่มีผลทำให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ได้แก่ (พรธมนุช, 2545 :163)

1. ความพึงพอใจของลูกค้า ที่ทำให้ธุรกิจดำเนินอยู่ได้
2. การปฏิบัติการภายในองค์การหรือการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
3. การเรียนรู้และนวัตกรรมหรือการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ในองค์การ
4. ฐานะทางการเงินที่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าธุรกิจใดประสบความสำเร็จนั้นจะคู่ถึงความยั่งยืนของกิจการและการยอมรับของประชาชนประกอบด้วย การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์นั้นจะพิจารณาจากนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนที่มาประกอบธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ต่ำกว่า 22 ปี